

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра практичної психології

«Допущено до захисту»

Реєстраційний № _____

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 2024 р.

_____ О.А. Чаркіна

« _____ » _____ 2024 р.

ЗАСТОСУВАННЯ ТВОРЧИХ СТРАТЕГІЙ ІННОВАЦІЙНОГО ПОШУКУ
В ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ.

Укладання методичного посібника

Кваліфікаційний проект
студентки групи ЗППм-23
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 053 Психологія
Іванової Світлани Анатоліївни

Керівник канд. психол. наук, доцент
кафедри практичної психології
Гергель Євгеній Леонідович

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, **Іванова Світлана Анатоліївна**, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно і не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Іванова С.А.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПРОЄКТУ.....	7
1.1.Огляд літератури, аналіз сучасного стану питань творчості.....	7
1.2 Концепція посібника.....	19
1.3. Опис методології.....	24
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОГО ПРОЄКТУ.....	33
2.1. Короткий опис основних розділів видання та його структури.....	33
2.2. Апробація результатів.....	42
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	48
ДОДАТКИ.....	52

ВСТУП

Актуальність і новизна посібника. Сучасний світ характеризується динамічним технологічним прогресом, глобалізацією, а також зростанням вимог до професійних якостей фахівців. У таких умовах від працівників вимагається не лише здатність адаптуватися до змін, але й уміння активно впливати на ці зміни, ініціюючи нові підходи, технології та рішення. Це створює особливу потребу в розвитку навичок креативного та інноваційного мислення у молодих спеціалістів, які вступають на ринок праці.

Посібник є актуальним інструментом для підготовки студентів до сучасних викликів. Він акцентує увагу на використанні інноваційних методів навчання, спрямованих на розвиток здатності до нестандартного мислення, творчого підходу до вирішення завдань, а також формування вміння працювати у швидко змінюваному середовищі.

Новизна посібника полягає в інтеграції міждисциплінарного підходу, що об'єднує психологічні, філософські та бізнесові концепції для формування цілісного бачення творчості та інновацій. Завдяки використанню сучасних практик і методик, таких як мозковий штурм, SCAMPER, метод шести капелюхів Едварда де Бона, а також інструментів діагностики особистих здібностей, посібник дозволяє студентам не лише засвоювати теорію, але й активно застосовувати знання в реальних ситуаціях.

Крім того, посібник відповідає сучасним тенденціям оновлення освіти, зокрема впровадженню інтерактивних та практико-орієнтованих методів навчання. Він спрямований на розвиток у студентів здатності працювати в умовах невизначеності, генерувати ідеї, що виходять за рамки стандартних рішень, а також знаходити нові шляхи для досягнення професійних цілей.

Таким чином, посібник виступає не лише освітнім матеріалом, але й дієвим інструментом підготовки фахівців нового покоління, здатних стати лідерами змін та генераторами інновацій у своїй галузі.

Метою даного навчально-методичного посібника є формування у студентів творчих навичок, які сприятимуть їх професійному зростанню та ефективній реалізації у сучасному динамічному середовищі. Посібник покликаний розвивати інноваційне мислення, креативність, здатність адаптуватися до нових викликів, а також впроваджувати новаторські підходи до вирішення складних завдань. Завдяки поєднанню теоретичних знань і практичних вправ студенти отримають дієві інструменти, такі як мозковий штурм, морфологічний аналіз, SCAMPER та інші методики, для генерації та втілення ідей.

Завдання посібника:

1. Познайти студентів з історією розвитку ідей про творчість.
2. Ознайомити студентів із ключовими концепціями творчості та інноваційного мислення.
3. Навчити застосовувати творчі стратегії для вирішення практичних завдань.
4. Зібрати матеріали самоспостережень та знайти свої сильні та слабкі особливості.
5. Сприяти розвитку вміння комбінувати різні ідеї та підходи з урахуванням особистих особливостей.
6. Розвинути навички критичного мислення та гнучкості у прийнятті рішень.

Структура посібника. Посібник є цифровим виданням. Його структура складається з чотирьох частин:

Перша частина: теоретична, яка дуже стисло розповідає історію становлення психології креативності, а також дає різноманітні екскурси у філософію, мистецтво, бізнес підходи. Закінчується частина практичним завданням з оцінки своїх задатків, здібностей, обдарованості.

Друга частина: самодослідження своїх здібностей, збір статистичних даних про свої особливості та перевірка інформації за допомогою психологічних тестів.

Третя частина: методи та засоби розвитку креативності (Брейнштурмінг (Мозковий штурм), Метод шести капелюхів Едварда де Боно, Метод евристичних прийомів (TRIZ), SCAMPER, Гра в ролі та симуляційне навчання, та інші.

Четверта частина: навички розробки стратегій (індивідуальних, інноваційних, бізнес-стратегій) з урахуванням власного потенціалу та можливостей, а також надається діаграма спорідненості щодо терміну «стратегія» та загальна інформація про особливості стратегій.

Практичне значення. Посібник включає практичні завдання та вправи, що спрямовані на розвиток творчого мислення студентів. Зокрема, використання наочного матеріалу сприятиме глибшому засвоєнню теми, розвитку візуального мислення та кращому розумінню методів, які застосовуються у творчих процесах. Виконання вправ і завдань із застосуванням наочного матеріалу дозволить студентам набути практичних навичок, які можна використовувати у вирішенні як навчальних, так і професійних завдань.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПРОЄКТУ

1.1.Огляд літератури з питання психології творчості

Тема творчості у філософії охоплює широкий спектр питань, від природи креативності до ролі мистецтва. Платон [1] критикував мистецтво як віддалене від істини, тоді як Арістотель [2] бачив у творчості шлях до пізнання та емоційного очищення через катарсис. Августин Блаженний і Фома Аквінський розглядали творчість як частину божественного задуму, а римська концепція геніальності підкреслювала зв'язок творчості з духом-охоронцем.

Епоха Відродження переосмислила роль людського генія, підкреслюючи унікальність творця, що проявилось у працях Леонардо да Вінчі. У Просвітництві творчість пов'язували з раціональністю та прогресом (Декарт, Вольтер), а наукові академії сприяли розвитку інновацій. Так, наприклад, Джон Локк[3] наполягав, що всі наші знання походять із досвіду. Він з ентузіазмом пояснював, як кожна людина народжується з "чистим аркушем" – *tabula rasa*, що заповнюється враженнями та знаннями протягом життя. А Рене Декарт наголошував, що саме розум та інтуїція є істинними джерелами пізнання.

У XIX-XX століттях Ніцше [4] розглядав творчість як волю до влади та баланс хаосу і порядку, Сартр – як прояв свободи. Постмодернізм (Дерріда, Бодрійяр, Крістева) акцентував на деконструкції [5; 6], симуляції реальності та плюралізмі істини [7], фрагментарності та гіперреальності, зробивши творчість засобом переосмислення реальності.

Таким чином, філософські концепції підкреслюють творчість як спосіб самовираження, пізнання та самовизначення, що є центральним елементом людського існування.

Герман Еббінгауз (1903) зазначав, що "психологія має довге минуле, але короткий історію"[8, р. 3]. Як наука вона оформилася лише в 1870-х завдяки Вільгельму Вундту, хоча питання, пов'язані з психологією, мають коріння в європейській філософії від античності.

Сучасна наука, зосереджуючись на логіці й методах, частково втратила первісне розуміння творчості як божественного дару. Відкриття стали результатом методів, як-от індукція Бекона, дедукція Декарта чи підхід Ньютона, що дозволило звичайним людям робити внесок у науку.

Прогрес науки після наукової революції значною мірою пов'язаний із запровадженням кількісних методів. Перші з них краще підходили для детермінованих систем, але згодом були адаптовані для психології завдяки роботам Адольфа Кетеле та Френсіса Гальтона.

Адольф Кетеле став першим, хто застосував статистику та ймовірність для аналізу людських явищ [9]. У своїй праці "Трактат про людину і розвиток її здібностей" (1835) він зробив два важливі внески у вивчення креативності. По-перше, Кетеле провів науковий аналіз зв'язку між віком і творчістю. По-друге, він запропонував перше операційне визначення креативності, оцінюючи її через продукти творчої діяльності та об'єктивно вимірюючи продуктивність. Також Кетеле розробив математичну модель розподілу індивідуальних відмінностей і довів, що вони підпорядковуються нормальному розподілу (гаусовій кривій). Це стало основою для сучасної статистики та психології.

Френсіс Гальтон зосередився на дослідженні індивідуальних відмінностей у людських здібностях і почав вивчати спадковість розумових і фізичних якостей. Його роботи стали основою психометрії та розробки тестів для оцінки інтелекту і творчості. Ф. Гальтон вперше використав анкети для аналізу висококреативних особистостей, включаючи змінні, як-от порядок народження та освіти, що дозволило краще розуміти фактори, які впливають на творчість. Він також розробив методологію статистичного аналізу, яка привела до створення коефіцієнта кореляції.

Інші науковці, зокрема Крістіан Лемуен та Генріх Альтшулер, розвивали дослідження творчості. К. Лемуен акцентував увагу на значенні внутрішньої мотивації, а Г. Альтшулер, засновник ТРВЗ, розробив систематичний підхід до інноваційного мислення, що допомагає долати творчі бар'єри.

Таким чином, внески А. Кетеле і Ф. Гальтона заклали основу для кількісного підходу до дослідження творчості, що зробило психологію точнішою та більш об'єктивною наукою, здатною глибше аналізувати цей феномен. У сфері мистецтва відбулося переосмислення творчості, зокрема через фокус на техніці. Створення академій мистецтв, таких як Британська королівська академія, сприяло навчанню творчих навичок. Сер Джошуа Рейнольдс наголошував "Якщо ви маєте великі таланти, промисловість їх удосконалисть; якщо ви маєте тільки помірні здібності, промисловість компенсує їхню нестачу" [10, р.36].

Цей підхід перетворив творчість із містичного феномена на навичку, яка може бути розвинена через навчання. У ХІХ столітті психологи почали активно вивчати механізми творчих процесів, закладаючи основи для подальших досліджень.

Зигмунд Фрейд [11] розглядав творчість як вираження підсвідомих бажань і конфліктів. Він вважав, що художня творчість виникає внаслідок сублімації – трансформації інстинктивних імпульсів у соціально прийнятні форми. Фрейд підкреслював важливість фантазій і снів у творчому процесі, що дозволяють митцю звертатися до глибин психіки.

Карл Густав Юнг [12] розвинув ці ідеї, зосередившись на архетипах і колективному несвідомому. Він стверджував, що творчість є шляхом до індивідуалізації, допомагаючи людині досягти гармонії та цілісності через вираження архетипів у мистецтві.

Мартін Гайдеггер трактував творчість як спосіб розкриття істини буття [13]. У праці "Походження художнього творіння" він писав, що мистецтво сприяє глибшому усвідомленню сутності людини та навколишнього світу.

Таким чином, роботи цих учених суттєво розширили уявлення про природу творчості, її механізми та значення для самопізнання й розвитку людської особистості.

Проблема творчості та креативності в психології охоплює широкий спектр питань, зокрема природу творчого мислення, фактори, що сприяють

його розвитку, і способи оцінки творчих здібностей. Це міждисциплінарна сфера, яка включає різні підходи й теорії, спрямовані на розуміння того, як і чому люди генерують нові ідеї, створюють продукти та знаходять інноваційні рішення. Основні підходи до вивчення творчості включають психоаналітичний, когнітивний, гуманістичний, біхевіористичний та інші.

Заснована Зигмундом Фрейдом, психоаналітична школа виросла з клінічної практики кінця XIX століття. Хоча З. Фрейд вважав свої ідеї оригінальними, вони були значною мірою сформовані традиціями того часу, зокрема його навчанням у психіатра Ж.-М. Шарко. З. Фрейд досліджував творчість і геніальність через психобіографію, аналізуючи життя й психологічні особливості видатних людей. Його робота над аналізом Леонардо да Вінчі, попри критику, стала фундаментальною в цій галузі. Однак психобіографічний підхід часто перетворювався на "патографію", де творчість пояснювалась як наслідок психологічних розладів.

Одним із ключових внесків З. Фрейда стала концепція "первинного процесу" мислення, який характеризується уявою, фантазіями та несвідомими мотивами, на відміну від раціонального "вторинного процесу". Він порівнював творчість із денними мріями, вважаючи, що митці "мріють уголос".

Карл Густав Юнг розширив ці ідеї, увівши поняття колективного несвідомого й архетипів, які відіграють центральну роль у творчості. Юнг бачив творчий процес як інтеграцію різних аспектів особистості через розкриття архетипових образів, які зберігаються в колективному несвідомому та передаються між поколіннями. Ці універсальні символи й мотиви знаходять прояв у міфах, казках і мистецтві, впливаючи на глибину та зміст людського творчого самовираження.

Когнітивний підхід до творчості був розроблений Гремом Воллесом у його книзі "The Art of Thought" (1926) [14] і Джоном Р. Р. Келлі. Воллес представив чотириетапну модель творчого процесу: підготовка, інкубація, інсайт і верифікація, яка стала фундаментом для подальших когнітивних досліджень. Ці етапи включають: збирання інформації та формулювання

проблеми (підготовка), несвідоме оброблення даних (інкубація), раптове осяння (інсайт) і перевірку та вдосконалення ідеї (верифікація).

У 1961 році Вільям Гордон у книзі "Synectics: The Development of Creative Capacity"[15] запропонував метод синектики, що спирається на використання аналогій і метафор для стимулювання творчого мислення. Цей підхід наголошує на важливості когнітивної гнучкості та здатності бачити нові зв'язки між різними ідеями. Синектика сприяє генеруванню інноваційних рішень шляхом перенесення концепцій із одного контексту в інший.

Абрахам Маслоу, автор теорії ієрархії потреб, розглядав творчість як природний прояв самоактуалізації – прагнення людини до реалізації свого потенціалу[16]. Він вважав, що творчість притаманна кожному й може проявлятися в різних аспектах життя: у мистецтві, науці чи навіть у повсякденних завданнях. Маслоу наголошував, що творчість розквітає, коли людина досягає високого рівня особистісного розвитку, задовольнивши свої базові потреби.

Карл Роджерс, відомий представник гуманістичної психології, вважав, що для розкриття творчого потенціалу необхідні сприятливі умови, такі як безумовне прийняття, свобода самовираження та психологічна безпека. На його думку, довіра та підтримка створюють середовище, в якому людина може відкрито висловлювати свої думки й почуття, що сприяє її творчому розвитку.

Б. Ф. Скіннер, з іншого боку, підходив до творчості з позиції біхевіоризму. У своїй праці *The Technology of Teaching* [17] він підкреслював, що творчу поведінку можна розвивати через позитивне підкріплення. Навчання та заохочення слугують основою для формування творчих навичок, однак надмірне використання зовнішніх стимулів може знизити внутрішню мотивацію.

Теорія інвестиційного мислення, запропонована Робертом Стернбергом і Тоддом Лубартом [18], розглядає творчість як процес, подібний до інвестицій. Креативні особистості шукають нові, непопулярні ідеї ("купають низько") і втілюють їх у життя, коли вони стають актуальними ("продають високо"). Ця

модель акцентує увагу на стратегічному підході та готовності до ризику у творчому процесі.

Стернберг також розробив тріархічну теорію інтелекту, яка включає аналітичний, креативний і практичний інтелект. Креативність у цій теорії пов'язана зі здатністю генерувати нові ідеї та рішення. На думку Стернберга, для досягнення успіху у творчості необхідно поєднувати всі три види інтелекту, що забезпечує ефективне розв'язання проблем і адаптацію до змін.

Слід зазначити, що протягом трьох років автором кваліфікаційної роботи проводилося дослідження терміна «творчість», спрямоване на вивчення його смислового розмаїття та історичної еволюції. Було зібрано 190 інтерпретацій терміна, запропонованих студентами, з яких після виключення повторень залишилося 131 унікальне визначення. Дослідження охоплювало сучасні трактування та історичний контекст, починаючи з XIX століття, що дало змогу простежити зміни в розумінні творчості на різних етапах суспільної та наукової думки.

Для систематизації визначень було використано *метод діаграми спорідненості*, який структурував дані за смисловими категоріями. Було виокремлено шість основних груп:

1. Форма мислення (45 визначень) яка дозволяє створювати оригінальне та новаторське.
2. Особлива діяльність людини (32 визначення) – творчість як унікальна людська активність.
3. Процес вираження (22 визначення) – передача ідей, емоцій і внутрішнього стану.
4. Перетворення дійсності (18 визначень) – зміна та покращення світу.
5. Поява нового (11 визначень) – створення раніше не існуючого.
6. Виклик (3 визначення) – відповідь на складні завдання з нестандартним підходом.

Результати показали багатогранність поняття творчість, що поєднує когнітивні, емоційні та діяльнісні аспекти.

На другому етапі аналізу категорії було об'єднано в ширші концепти. Так, нами було зроблено наступне угруповання «форма мислення» і «процес вираження» відображали когнітивно-емоційну природу творчості, а «особлива діяльність людини», «поява нового», «виклик» і «перетворення дійсності» – її творчу й практичну спрямованість.

На фінальному етапі синтезу поняття творчість визначено як унікальну людську діяльність, що ґрунтується на мисленні та вираженні, спрямовану на створення нового, розв'язання викликів і перетворення світу. Це визначення підкреслює складність і значущість творчості для особистісного, соціального та культурного розвитку.

Зрозуміло, що креативність залежить від багатьох чинників[19; 20; 21], зокрема особистісних рис, соціокультурного контексту та мотивації. До ключових рис творчих людей належать відкритість до нового, незалежність, наполегливість і толерантність до невизначеності. Соціальне та культурне середовище, включаючи освітню систему, сімейну підтримку та оточення, також суттєво впливають на розвиток творчих здібностей.

Можливо стверджувати, що мотивація відіграє вирішальну роль у творчому процесі [20;21]. Внутрішня мотивація, що базується на інтересах і задоволенні від самого процесу, сприяє генерації оригінальних ідей та експериментуванню. Зовнішня мотивація, наприклад винагороди чи визнання, ефективна лише в короткостроковій перспективі та може обмежувати креативність за тривалого впливу, якщо не поєднується з внутрішніми мотивами.

Теорія самодетермінації Едварда Десі та Річарда Раяна [22] підкреслює, що творчість розквітає за умов, коли процес важливіший за результат. Концепція "поток" Міхая Чіксентмігаї [23;24] акцентує на повному зануренні у діяльність, що сприяє високій концентрації та креативному мисленню. Тереза Амабайл [25] виділила три компоненти творчості: компетентність, творче мислення та мотивацію, пропонуючи доповнити їх здатністю до навчання та синтезу знань. Важливо також розуміти, що сучасний період збігається з

розвитком технологічних та інтелектуальних виробництв, у яких основним виробничим ресурсом стає людський мозок [26, с. 31].

Роль мотивації у творчому процесі є ключовою для різних сфер, таких як освіта, бізнес і особистісний розвиток. В освіті створення умов, що сприяють внутрішній мотивації студентів, сприяє глибшому засвоєнню знань. У бізнесі підтримка творчих ініціатив через визнання та розвиток навичок співробітників підвищує рівень інновацій та конкурентоспроможність.

Креативність пов'язана з особистісними рисами, такими як відкритість до нового, незалежність, наполегливість і толерантність до невизначеності, що сприяють генерації оригінальних ідей. Вона також залежить від соціокультурного контексту: культурні норми, освітня система та соціальна підтримка можуть як стимулювати, так і обмежувати творчі здібності.

Мотивація є основним чинником у творчості. Внутрішня мотивація, заснована на інтересах і задоволенні від процесу, сприяє більш високим рівням креативності. Зовнішня мотивація ефективна лише в короткостроковій перспективі й може обмежувати творчий потенціал, якщо не доповнюється внутрішніми мотивами. Оптимальним є поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації, коли зовнішні винагороди підсилюють інтерес до процесу та сприяють розвитку творчості людини.

Концепцій психології творчості можна представити досить велику кількість. Для сприйняття зручніше буде розглянути деякі з них у табличній формі.

Табл.1.1

Концепції психології творчості

Концепція	Представники/напрямки	Методи та підходи, коментар
Асоціативна психологія	Герман Еббінгауз: Один із перших дослідників асоціацій, проводив експерименти на запам'ятовування та вивчення зв'язків між різними елементами. Він показав, що асоціації відіграють ключову роль у запам'ятовуванні та відтворенні інформації. Франц Brentано: Розвиваючи ідеї	Методика безглуздих складів; Методика економії при повторному вивченні; Підхід інтенціональність Дослідження Германа Еббінгауза і Франца Brentано заклали основу для розуміння ролі

	асоціативної психології, Брентано підкреслював, що всі психічні процеси, включно з творчістю, засновані на асоціаціях. Він розглядав асоціації як основоположний механізм мислення і сприйняття	асоціацій у пам'яті, сприйнятті та творчому мисленні
Асоціативні теорії творчості	Александр Бейн: один із перших психологів, які вивчали асоціації, стверджував, що творчість пов'язана з комбінуванням різних асоціацій. Він виділяв чотири типи асоціацій: за суміжністю, за схожістю, за контрастом і за причинно-наслідковими зв'язками. Вільям Джеймс: приділяв увагу асоціаціям та їхній ролі у творчому процесі. Він вважав, що творчість пов'язана з гнучкістю асоціативного мислення, здатністю швидко й ефективно перемикатися між різними ідеями та концепціями	Методика асоціативних мереж Тест на асоціативну продуктивність Методика вільних асоціацій Тест на перемикування асоціацій Дослідження Александра Бейна і Вільяма Джеймса заклали підґрунтя для розроблення методик і тестів, спрямованих на вивчення асоціативного мислення та його ролі у творчому процесі
Гештальтпсихологія та інсайт	Макс Вертгеймер: стверджував, що асоціації відіграють важливу роль у процесі інсайту – раптового розуміння або розв'язання проблеми. Вони підкреслювали важливість цілісного сприйняття та організації інформації для виникнення творчих ідей. Курт Кофка і Вольфганг Келер: ці гештальтпсихологи проводили дослідження, які свідчать, що творчі рішення виникають унаслідок реорганізації когнітивних структур і формування нових асоціацій між елементами проблеми	Методика "проблеми з реорганізацією" Методика "неповні фігури" Методика "інсайт у вирішенні завдань" Методика "використання аналогій" Методики засвідчили, що інсайт і творчі рішення виникають унаслідок цілісного сприйняття проблеми та формування нових асоціативних зв'язків
Психоаналітичний підхід	Зигмунд Фрейд: розглядав асоціації як ключовий елемент у процесі вільних асоціацій, що використовуються в психоаналізі для розкриття підсвідомих думок і почуттів. Він вважав, що творчість пов'язана з вираженням підсвідомих асоціацій і перетворенням їх у соціально прийнятні форми. Карл Густав Юнг: розвивав ідеї про колективне несвідоме й архетипи, стверджуючи, що асоціації з цими архетипами відіграють важливу роль у творчому процесі	Методика вільних асоціацій Тест Роршаха Методика активної уяви Тест на асоціації слів Ці методики і тести допомагають досліджувати глибинні шари психіки і виявляти приховані мотиви, що впливають на творчість
Методи дослідження асоціацій у творчості		

Метод вільних асоціацій	Асоціативні тести: Дослідження, в яких учасникам пропонували назвати слова або образи, що спадають на думку у відповідь на задані стимули. Ці тести допомагали виявити структуру і характер асоціативних зв'язків.	Приклад асоціативного тесту: Стимул 1: "Сонце" Асоціації учасника: "тепло", "світло", "літо", "радість" Стимул 2: "Змія" Асоціації учасника: "небезпека", "отрута", "страх", "пустеля" Стимул 3: "Книга" Асоціації учасника: "знання", "навчання", "історія", "задоволення"
Дослідження інсайту	Експерименти Келера з шимпанзе: Келер проводив експерименти з тваринами, показуючи, що інсайт і розв'язання проблем пов'язані з реорганізацією когнітивних структур і формуванням нових асоціацій	Тест "Проблема з коробками та паличками" Тест "Снігова задача" Тести на основі експериментів Кьолера показують, як реорганізація когнітивних структур і формування нових асоціацій відіграють ключову роль у розв'язанні проблем і досягненні інсайту. Аналіз поведінки учасників у таких тестах допомагає глибше зрозуміти механізми творчого мислення та креативності.
Когнітивні дослідження	дивергентного мислення: Тести, спрямовані на оцінювання здатності генерувати безліч ідей і рішень, які ґрунтуються на гнучкості асоціативного мислення. креативні завдання: Завдання, що вимагають знаходження оригінальних і нестандартних рішень, які допомагають виявити характер і структуру асоціативного мислення	Тест незвичайного використання (Torrance Tests of Creative Thinking – ТТСТ); Тест на завершення картинки (Picture Completion Test); Тест на дистанційні асоціації (Remote Associates Test – RAT); Тест на альтернативні рішення (Alternative Uses Task – AUT); Методики "мозкового штурму", "мозкового письма" Ці методики допомагають зрозуміти, як люди використовують гнучкість мислення та креативність для розв'язання проблем і генерації оригінальних ідей, що є ключовими аспектами творчого процесу.

Асоціації відіграють ключову роль у творчому процесі й стали основою для розвитку теорій креативного мислення, включно з когнітивними, гештальт-

психологічними та психоаналітичними підходами. Ці дослідження продовжують формувати сучасні уявлення про творчість.

Гештальт-психологія, яка виникла як альтернатива атомістичним системам, акцентувала увагу на принципі "ціле більше, ніж сума його частин" і досліджувала проникливість у вирішенні проблем. Хоча гештальт-психологія [27] втратила частину своєї актуальності після Другої світової війни, її ідеї інтегрувалися в когнітивну психологію та залишили значний вплив на вивчення творчості.

У гештальт-психології інсайт є ключовим компонентом творчого процесу, що виникає внаслідок раптової реорганізації когнітивного поля, дозволяючи знаходити нові рішення й розуміти проблеми цілісно. Це дослідження значно вплинуло на розуміння креативного мислення.

Біхевіоризм, заснований Джоном Вотсоном і розвинений Б. Ф. Скіннером [27], розглядає творчість як форму поведінки, сформовану через підкріплення. Скіннер довів, що творчу поведінку можна стимулювати позитивними результатами, хоча переважна орієнтація на зовнішню мотивацію часто не дає довготривалих результатів. Біхевіористи запропонували використовувати системи винагород для стимулювання творчості, як у навчанні, так і в бізнесі, однак цей підхід переважно формує зовнішні стимули, а не внутрішню мотивацію.

Дивергентне мислення, введене Джоєм Полом Гілфордом [28; 29], є важливим компонентом творчості й характеризується оригінальністю та гнучкістю ідей, тоді як конвергентне мислення зосереджене на пошуку єдиного правильного рішення. Їхнє поєднання сприяє розвитку креативних здібностей.

Основні процеси дивергентного мислення включають флюентність (швидкість), гнучкість, оригінальність і розвиток ідей. Для його дослідження застосовують лабораторні експерименти та когнітивні завдання, такі як тест Торранса (ТТСТ) і тести Гілфорда. Теорія дивергентного мислення широко використовується в освіті, бізнесі, інноваціях і психотерапії, сприяючи розумінню креативних когнітивних процесів.

Екзистенціальна зрілість і творчість є ключовими поняттями гуманістичної психології, яка зосереджується на самореалізації, особистісному зростанні та пошуку сенсу життя. Маслоу [16] та Роджерс досліджували зв'язок між зрілістю та творчим процесом, підкреслюючи, що зрілі люди приймають себе, свої сильні та слабкі сторони, а також відповідальність за своє життя. Їх творчість проявляється через автономію, автентичність і адаптивність.

Клієнтоцентровану терапію Роджерса та екзистенціальну терапію використовують для розвитку екзистенціальної зрілості, сприяючи особистісному зростанню та розкриттю творчого потенціалу. Самоактуалізація, як ціннісно-сміслова спрямованість, є центральною концепцією гуманістичної психології, що акцентує прагнення до повної реалізації свого потенціалу через творчість і пошук сенсу життя.

Наприкінці ХХ століття з'явився «підхід до творчого пізнання»[30], який розглядає творчість як результат звичайних когнітивних процесів [31]. Лабораторні експерименти показали, що візуальні образи та відкриті завдання сприяють формуванню творчих ідей [31;32]. Дослідження підтвердили, що творчість базується на стандартних когнітивних процесах, посилені винятковим досвідом у певній галузі [33]. Важливо аналізувати когнітивні аспекти творчості у ширшому контексті, враховуючи їхній зв'язок із творчим життям людини.

Задатки та здібності – ключові поняття у психології розвитку особистості, креативності та інтелекту. Задатки, як вроджені анатомо-фізіологічні особливості (наприклад, музичний слух чи фізична координація), створюють потенціал для розвитку здібностей. Здібності – це набуті навички, які формуються через навчання, практику та мотивацію.

Ефективне навчання, підтримка середовища та регулярна практика сприяють максимальному розвитку здібностей. Важливу роль відіграє мотивація: внутрішній інтерес і наполегливість стимулюють вдосконалення навичок. Навіть за наявності високих задатків без належних умов розвитку досягнення майстерності є обмеженим [34].

Полімодальний підхід до обдарованості розглядає її як багатовимірне явище, яке може проявлятися в академічній, художній, музичній, спортивній чи соціальній формах. Це підкреслює взаємозв'язок між природними задатками та набутими здібностями.

Дослідження творчості охоплюють різні підходи – психоаналітичний, когнітивний, гуманістичний, біхевіористичний – і розкривають чинники, що сприяють розвитку творчого потенціалу. Завданням роботи є створення навчального посібника, який допоможе студентам дослідити тему та знайти шляхи до особистісного й професійного зростання.

1.2 Концепція посібника

Сучасний світ вимагає від фахівців не лише глибоких знань у своїй галузі, але й високих креативних здібностей та навичок інноваційного мислення. У зв'язку з цим особливо актуальним є використання творчих стратегій у навчальному процесі. Створення навчально-методичного посібника, спрямованого на розвиток креативності студентів, є необхідним кроком у підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних генерувати нові ідеї, адаптуватися до швидких змін і вирішувати складні проблеми.

Створення навчально-методичного посібника за темою застосування творчих стратегій інноваційного пошуку в підготовці студентів є важливим інструментом у формуванні нового покоління фахівців, здатних до інноваційного мислення. Він допоможе викладачам ефективніше реалізовувати освітні завдання, а студентам – розвинути свої креативні здібності, що стане запорукою їх успіху в сучасному професійному середовищі.

Виконання робіт по підготовки посібника наведено у Таблиці 1.2.

Таблиця термінів виконання робіт та очікувані результати

Дія	Термін	Результат
Спостереження	березень-травень 2024	база даних спостережень за групою студентів-магістрів (ЗР-23-м), робота зі щоденником спостереження
Опрацювання матеріалів	червень-липень 2024	створення первинної концепції видання з урахуванням особливостей роботи зі студентами-магістрами у 2024 році
Розробка опитувальника	серпень 2024	підготовка уточнювальних запитань опитувальника, а також розробка запитань інтерв'ю
Опитування	вересень-жовтень 2024	отримання результатів опитування (описані в другій частині цієї роботи)
Доопрацювання матеріалів	жовтень 2024	доопрацювання концепції видання з урахуванням особливостей роботи зі студентами-магістрами у 2024 році та результатами опитування
Розробка концепту	Серпень-жовтень 2024	доопрацювання остаточної концепції видання з урахуванням особливостей он-лайн освіти та можливістю організації якісної самостійної роботи
Розробка структуру	Серпень-жовтень 2024	уточнення структури роботи, розробка оптимальних поділів за частинами з урахуванням навчальної програми за курсами «Творчі стратегії інноваційного мислення» та «Креативні стратегії інформаційної діяльності»
Підготовка матеріалів	Серпень-листопад 2024	підготовка текстових блоків для видання
Верстка видання	Жовтень-листопад 2024	розробка дизайну видання та верстка текстів

Даний навчально-методичний посібник повністю відповідає вимогам навчальних програм з дисциплін «Творчі стратегії інноваційного мислення» та «Креативні стратегії інформаційної діяльності», що викладаються на факультеті Систем і засобів масової комунікації, Дніпровського національного

університету імені Олеся Гончара. У його зміст інтегровані всі необхідні теми та практичні завдання, передбачені програмами курсів, що забезпечує відповідність навчального матеріалу сучасним освітнім стандартам та вимогам до підготовки студентів. Посібник затверджений навчально-методичною радою факультету Систем і засобів масової комунікації, яка оцінила його актуальність, структурованість та відповідність програмним вимогам (Додаток А, протокол № 4 від 05.11.2024 р., витяг додається). Це підтверджує, що посібник може ефективно використовуватися як основний навчальний матеріал для розвитку професійних та креативних навичок студентів, сприяючи їхньому успішному засвоєнню дисциплін і підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Крім того, це видання може бути корисним не тільки для основних спеціальностей факультету, але й для студентів-психологів, які вивчають тему творчості та займаються розвитком креативних навичок. А також посібник може бути актуальним і для інших категорій студентів.

Посібник охоплює широкий спектр теоретичних матеріалів і практичних вправ, які дозволяють глибше зрозуміти природу творчості, її психологічні, когнітивні та емоційні аспекти, а також механізми, що сприяють формуванню та розвитку креативного мислення. Теоретична частина посібника знайомить студентів з історичним розвитком уявлень про творчість, основними концепціями психології креативності, а також сучасними науковими підходами до аналізу творчого процесу.

Практичні вправи, що представлені у посібнику, мають на меті не лише закріплення теоретичних знань, але й розвиток прикладних навичок, які можуть бути використані як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті. Вони спрямовані на стимулювання творчої активності, розширення уяви, тренування гнучкості мислення, здатності до комбінування ідей та вирішення нестандартних завдань.

Студенти-психологи знайдуть у посібнику корисні методики для аналізу особистісних і когнітивних факторів, що впливають на рівень креативності, а також для розуміння внутрішніх і зовнішніх умов, які сприяють або, навпаки,

перешкоджають реалізації творчого потенціалу. Особливу увагу приділено методам стимулювання креативності, включаючи техніки мозкового штурму, морфологічний аналіз, метод шести капелюхів, SCAMPER та інші.

Крім того, посібник може бути корисним для формування прикладних навичок, необхідних у роботі з клієнтами, які прагнуть розвинути інноваційне та нестандартне мислення. Завдання та вправи допоможуть студентам опанувати методики роботи з індивідуальними потребами клієнтів, які стикаються з викликами у сфері особистісного чи професійного розвитку.

Таким чином, посібник стає цінним ресурсом для широкого кола студентів, зокрема тих, хто цікавиться психологічними аспектами творчості, прагне глибше зрозуміти механізми креативного мислення і хоче вдосконалити свої творчі здібності. Його універсальність і орієнтація на міждисциплінарний підхід роблять його корисним не лише для студентів-психологів, але й для представників інших спеціальностей, які бажають використовувати творчий підхід у своїй професійній діяльності.

Повний текст роботи надається на сторінки науково-методичних праць Факультету ФСЗМК (ДНУ ім. Олеся Гончара) за посиланням: <https://fszmk.dnu.dp.ua/metod.html>, https://fszmk.dnu.dp.ua/uploads/files/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8/%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D1%96%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97_%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D0%BE%D1%88%D1%83%D0%BA%D1%83%201.pdf.

Також створено посилання на ресурсі ReserchGate: https://www.researchgate.net/publication/385908134_Tvorci_strategii_innovacijnoi_dialnosti.

Рецензенти видання:

І.Г. Батраченко, д.психол.н., доцент, проф. кафедри загальної та соціальної психології, Дніпровській національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна);

І.В. Гаркуша, членкиня ГС Національної Асоціації психологів України, Членкиня Української Асоціації Когнітивно-Поведінкової Терапії. Керівник соціально-психологічної служби Університету імені Альфреда Нобеля. PhD з соціальних комунікацій, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки, Університет імені Альфреда Нобеля, (м. Дніпро, Україна);

Я. В. Яненко, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського держ. університету (м.Суми, Україна);

С.А. Квітка, доктор наук з державного управління, професор, «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, Україна);

О.В. Кирилова, кандидатка філологічних наук, декан факультету систем і засобів масової комунікації, Дніпровській національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна).

Текст навчально-методичного посібника пройшов перевірку на антиплагіат (витяг перевірки, Додаток Б). Деякі аспекти навчального-посібника пройшли апробацію: було надруковано статтю о можливостях творчих підходів для профілактики професійного вигорання, а також стаття-дослідження терміну «творчість» надійшла до редакції (Додаток В). Тексту посібника присвоєно ISBN 978-617-7351-85-5. Видання виходить з УДК 159.954: 316.77.

Розроблений навчально-методичний посібник є важливим кроком у вдосконаленні освітнього процесу, спрямованого на формування у студентів креативних навичок та інноваційного мислення. Він інтегрує сучасні теоретичні знання, практичні інструменти та методи, які дозволяють розкрити творчий

потенціал кожного студента, а також забезпечує можливості для розвитку індивідуальних та професійних компетенцій.

Посібник структурований таким чином, щоб забезпечити поступовий перехід від теоретичного засвоєння матеріалу до активного використання інноваційних підходів у вирішенні практичних завдань. Основні методи, представлені в ньому, включають мозковий штурм в різних варіаціях, метод шести капелюхів, SCAMPER та інші інструменти, що широко використовуються у сфері інноваційного менеджменту та креативної діяльності.

Актуальність посібника полягає у відповіді на сучасні виклики глобалізації та технологічного прогресу, що потребують від фахівців здатності мислити нестандартно, генерувати нові ідеї та адаптуватися до швидких змін. Його новизна полягає у міждисциплінарному підході, що об'єднує філософію, психологію, мистецтво, бізнес-підходи, а також методології з різних галузей для розвитку творчих здібностей.

Практичне значення посібника виявляється у його спрямованості на підготовку конкурентоспроможних фахівців. Він забезпечує ефективну реалізацію освітніх завдань завдяки використанню інноваційних методів навчання, які дозволяють студентам не лише засвоїти матеріал, а й застосовувати набуті знання у реальних професійних умовах.

Реалізація проекту проходила поетапно, що забезпечило високий рівень адаптації матеріалу до потреб студентів-магістрів. Використання спостережень, опитувань, та аналіз отриманих даних дозволили створити посібник, який відповідає сучасним вимогам освітнього процесу.

Таким чином, розроблений навчальний посібник є універсальним інструментом для студентів і викладачів, що сприяє ефективному засвоєнню дисциплін «Творчі стратегії інноваційного пошуку» та «Креативні стратегії інформаційної діяльності», а також формуванню ключових компетенцій для успішної професійної діяльності в умовах сучасного світу.

1.3. Опис методології

З лютого по червень 2024 року проведено польові дослідження сприйняття курсу «Творчі стратегії інноваційного мислення». Виявлено, що студенти, які вели щоденники спостережень, краще засвоїли матеріал. Однак багато хто сприймає творчість як винятковий дар, не пов'язаний із повсякденними завданнями, або схильний до прокрастинації.

Для оцінки творчого потенціалу розроблено опитувальник, який допомагає визначити самооцінку творчих здібностей студентів і перевірити достовірність відповідей. Цей інструмент дає змогу викладачам адаптувати програму до потреб студентів і рекомендувати щоденники як ефективний засіб боротьби з прокрастинацією.

Ведення щоденника, яке включало аналітичні та творчі завдання, показало високу ефективність у розвитку рефлексії, структуруванні думок і самосвідомості. Це сприяє подоланню прокрастинації та формуванню стратегій особистісного й професійного зростання. Щоденники дозволяють не лише виразити емоції, а й моніторити прогрес, допомагаючи студентам краще розуміти себе та розвивати навички.

Досвід показав, що студенти краще виконують завдання за наявності додаткових матеріалів, прикладів та пояснень. Сучасні умови в Україні, зокрема технічні обмеження (відсутність світла, зв'язку, тривоги), підкреслюють потребу в навчальному посібнику для курсу «Творчі стратегії інноваційного мислення» та «Креативні стратегії інформаційної діяльності».

Так з'явилась мета розробити опитувальник, список запитань для обговорення та на базі додаткових результатів створити навчальний посібник. Він має сприяти розумінню інтересів і можливостей студентів, а також забезпечити доступ до матеріалів курсу для самостійного вивчення, розвитку творчих здібностей і стратегічного мислення.

Аналіз результатів спостережень в ході апробації курсу «Творчі стратегії інноваційного пошуку» та «Креативні стратегії інформаційної діяльності»

показав, що студенти часто недооцінюють свої творчі здібності, мають фіксоване мислення та схильність до прокрастинації. Водночас завдання, що стосуються особистості, викликали більший інтерес і сприяли розвитку планування, що підтверджується дослідженнями нейробіологів.

Для підтримки студентів розроблено опитувальник, який допомагає швидко оцінити їхнє ставлення до творчості, самооцінку потенціалу та достовірність відповідей. Викладач отримує інструмент для кращого розуміння аудиторії, формування індивідуальних завдань і покращення комунікації, а студенти – блиц-результати для саморозвитку творчих навичок.

Посилання на опитувальник:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfgO3t5yv3HUM5YUPuh2Nuf27hMCq8lqEMBr5Rbg2uCCizbkQ/viewform?usp=sf_link.

Рис. 2.1. Зовнішній вигляд опитувальника.

На цьому етап дослідження було виконано опитування, аналіз даних, та зроблено висновок. Всього було опитано 54 особи. Специфіка аудиторії: студенти факультету ФСЗМК (ДНУ). Час опитування: вересень-жовтень 2024 року

Розроблений опитувальник містить елементи кількох психологічних методів і підходів, що стосуються оцінки творчих здібностей і креативності людини. Основні підходи та методи, які можна побачити у ньому[24; 25; 42-47] опитувальнику:

1. *Оцінка творчого потенціалу та креативності:* Питання стосуються здатності генерувати нові ідеї, адаптуватися до змін, працювати у

нестандартних ситуаціях та знаходити нові рішення. Це співвідноситься з концепцією дивергентного мислення, розробленою Дж. Гілфордом, яка є основою вивчення креативності.

2. *Підхід Big Five (Велика п'ятірка):* Питання, які оцінюють відкритість до нового досвіду та нових ідей, співвідносяться з відкритістю (Openness) – однією з п'яти основних рис особистості у моделі Big Five. Відкритість зазвичай вважається ключовим фактором креативності.

3. *Самооцінка креативних рис:* Деякі питання опитувальника фокусуються на самооцінці креативності респондентів (наскільки людина вважає себе креативною), що є елементом суб'єктивної оцінки креативних рис, розглянутої в роботах М. Ранко і П. Торренса.

4. *Мотиваційні підходи:* Питання, що стосуються внутрішньої мотивації (наприклад, задоволення від створення чогось нового, захоплення процесом), відповідають підходу Терези Амабіл, яка наголошувала на важливості внутрішньої мотивації для творчої діяльності.

5. *Системний підхід до креативності:* Питання, які стосуються залучення до різних творчих проєктів та експериментів, відображають ідею, що креативність є результатом взаємодії особистих рис, оточуючого середовища та діяльності. Такий підхід характерний для системних моделей креативності, таких як модель Михая Чиксентмігаї.

6. *Гнучкість мислення:* Питання, що оцінюють здатність легко адаптуватися до змін, шукати нові способи використання звичних предметів і легко генерувати ідеї, стосуються концепції когнітивної гнучкості, яка є ключовою у розумінні креативності.

Цей опитувальник підходить для досить комплексного вивчення креативності, зосереджуючи увагу на різних аспектах творчого мислення, поведінки та самооцінки.

Також в опитувальнику є питання, спрямовані на оцінку правдивості відповідей респондентів, вони відносяться до методів детекції соціальної бажаності (social desirability bias) та лієшкали (lie scale), які є частиною

класичних підходів до оцінки достовірності відповідей у психологічних опитувальниках [48-55].

Детальніше про ці підходи нижче:

1. *Соціальна бажаність*: Цей метод дозволяє виявляти відповіді, які, можливо, є упередженими через бажання респондентів виглядати краще в очах інших або відповідати на питання в соціально схвальному контексті. Зазвичай питання формулюються таким чином, щоб визначити, чи намагається респондент показати себе в більш вигідному/не вигідному світлі.

2. *Лієшкала (lie scale)*: Лієшкала — це набір специфічно сформульованих питань, які, ймовірно, можуть викликати нечесні або нереалістичні відповіді. Це дозволяє досліднику виявити, наскільки респондент правдиво відповідає на інші питання опитувальника.

3. *Перехресна перевірка (cross-validation)*: Опитувальники також включають питання, що перевіряють послідовність відповідей респондента. Вони дозволяють виявити суперечливі відповіді, які свідчать про низьку правдивість або щирість у відповідях.

Таким чином, вказані питання спрямовані на підвищення валідності результатів опитувальника та дозволяють більш об'єктивно оцінити креативність респондентів, враховуючи можливі упередження.

Отримали наступні результати за опитуванням представлені у таблиці.

Табл. 1.3

Таблиця результатів дослідження

Процентне співвідношення відповідей		
1	творчі здібності розвинені сильно, є потенціал для подальшого розвитку своєї креативності та інноваційного мислення	11,1%
2	творчі здібності розвинені досить сильно, однак, імовірно, має місце не системний їхній розвиток	16,7%
3	творчі здібності потребують подальшого розвитку, необхідне самоспостереження та пошук своїх можливостей	64,4%

4	творчі здібності потребують додаткового розвитку, необхідне подальше вивчення своїх творчих можливостей	7,4%
---	---	------

У графічному вигляді результати виглядають наступним чином:

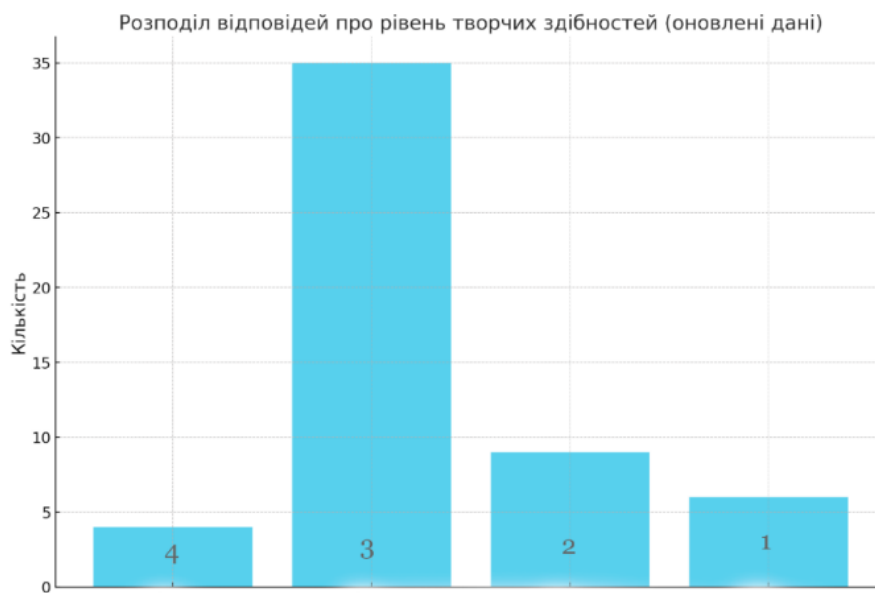

Рис.1.1. Графічний вигляд результатів дослідження ставлення до творчості

Діаграма та гістограма результатів дослідження виглядають наступним чином:

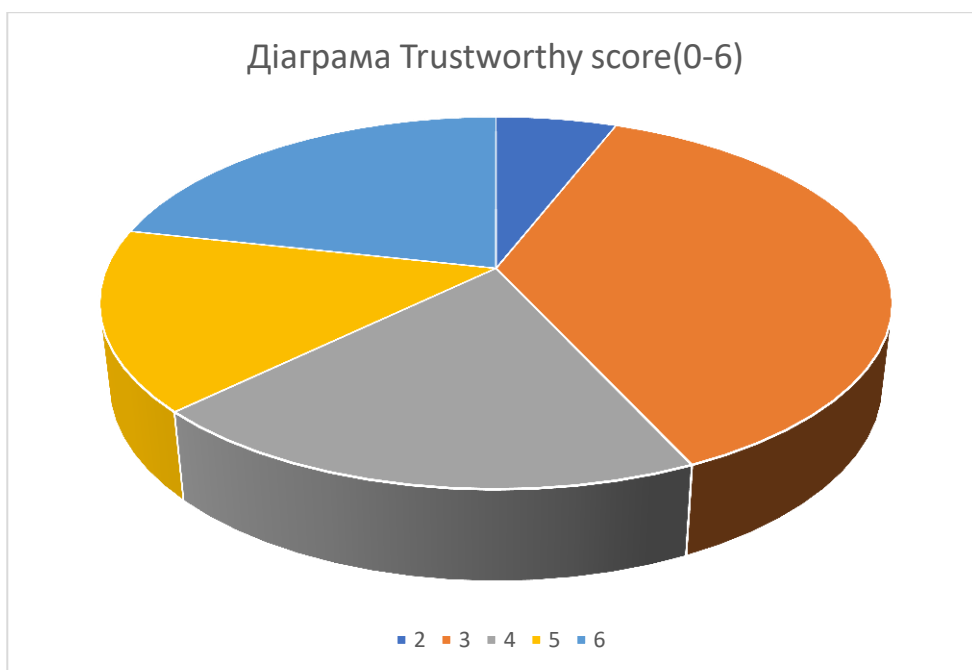

Рис.1.2. Діаграма результатів дослідження ставлення до творчості

Рис.1.3. Гістограма результатів дослідження ставлення до творчості

Після чого проводилося вибіркове інтерв'ю з 20 запитань, при цьому питання адаптувалися під кожного учасника, з урахуванням того, що методи виходу, наприклад, зі станів прокрастинації, формування нових звичок не можуть бути для всіх однаковими, а також з урахуванням розуміння, що всі люди дуже різні и робота з ними потребує різних інструментів. Запитання розроблялись з урахуванням різних підходів до вивчення креативності. Так,

запитання для бесіди також орієнтовані на оцінку креативності, мислення та поведінкових особливостей людини, включаючи їхні підходи до вирішення проблем, натхнення та адаптивність. Запитання спираються на такі психологічні методи та підходи[24; 25; 46; 47; 56-59]:

Табл. 1.4.

Перелік використаних підходів

Підхід	Сутність підходу
Наративний підхід	Цей підхід використовується для вивчення особистих історій респондентів і допомагає зрозуміти, як вони формують свій досвід та інтерпретують свої творчі рішення. Наративний підхід дозволяє дослідникам виявити цінності, мотивації та стратегії мислення, які стоять за діями респондента
Метод критичного інциденту	Деякі запитання просять респондента описати конкретний випадок або ситуацію (наприклад, нестандартне рішення проблеми або нову ідею). Це приклад методу критичного інциденту, який дозволяє вивчати поведінку в реальних ситуаціях, зосереджуючись на конкретних прикладах
Оцінка дивергентного мислення	Питання, які стосуються генерування нових ідей, пошуку рішень і гри з концепціями, спрямовані на виявлення дивергентного мислення, що є центральним у дослідженні креативності. Дивергентне мислення фокусується на здатності генерувати численні ідеї в різних ситуаціях
Феноменологічний підхід	Запитання, які стосуються того, що саме надихає людину або як вона переживає творчий процес, відображають феноменологічний підхід. Він фокусується на суб'єктивному досвіді особистості та її внутрішньому світі, що є важливим у вивченні творчості
Когнітивно-поведінковий підхід	Питання про те, як респонденти справляються з умовами невизначеності або переключаються між завданнями, мають коріння у когнітивно-поведінковій терапії (КПТ). Вони оцінюють стратегії подолання стресових ситуацій, гнучкість мислення та адаптивність

Підхід до вивчення особистісних рис	Питання, які стосуються відкритості до нового, сприйняття себе як творчої особистості та здатності до імпровізації, співвідносяться з підходом до вивчення особистісних рис. Зокрема, вони пов'язані з моделлю Великої п'ятірки (Big Five), де креативність є складовою відкритості до досвіду
Гуманістичний підхід	Питання, що орієнтовані на задоволення від творчого процесу і саморозвиток, відповідають гуманістичному підходу, зокрема концепціям самоактуалізації Абрахама Маслоу або Карла Роджерса, які акцентують увагу на розвитку потенціалу особистості

Цей набір запитань має досить глибокий акцент на самооцінці, особистих стратегіях і життєвих історіях респондентів, що дозволяє комплексно оцінити різні аспекти їхньої креативності та мислення.

Як результат у трендах інтерв'ю також повторювалися тези про відсутність мотивації та швидкоплинність завдань.

Дослідження спостережень результатів курсу «Творчі стратегії інноваційного мислення» у 2024 році виявило, що багато студентів недооцінюють свої творчі можливості, сприймають творчість як щось недоступне та часто уникають складних завдань через страх невдачі. Студенти з фіксованим мисленням частіше прокрастинують, тоді як ведення щоденника сприяло кращим результатам у навчанні, розвитку саморефлексії та боротьбі з прокрастинацією.

Розроблений опитувальник допомагає оцінити самосприйняття студентів і достовірність їхніх відповідей, а також адаптувати навчальні методики до потреб аудиторії. Інноваційний підхід до ведення щоденника (чотири 10-денні ітерації та створення своєї форми щоденника) показав високу ефективність у структуризації думок, виявленні проблем і пошуку рішень.

Ці результати підкреслили необхідність створення навчального посібника з великою кількістю різноманітних завдань для кожної теми, які студенти могли б виконувати за власними інтересами. Такий підхід сприятиме

залученню студентів до активного навчання, розвитку навичок саморефлексії, стратегічного мислення та творчості, що є важливим для їхнього особистісного та професійного зростання.

РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОГО ПРОЄКТУ

2.1. Короткий опис основних розділів видання та його структури

Сучасні умови, що характеризуються стрімким розвитком технологій та глобальними змінами, вимагають від фахівців не лише здатності адаптуватися до нових викликів, а й уміння активно впливати на ці зміни. Зокрема, зростає значення креативності як навички, яка дозволяє знаходити нестандартні рішення та підходити до задач з інноваційними ідеями. Використання інноваційних методів навчання, орієнтованих на розвиток креативного мислення, допомагає студентам підготуватися до вимог сучасного професійного середовища.

Водночас, у зв'язку з поширенням онлайн-освіти, виникають додаткові виклики, пов'язані з проведенням занять у дистанційному форматі. Організація навчального процесу онлайн вимагає нових підходів до подання матеріалу, збереження залученості студентів та ефективного розвитку їхніх творчих здібностей в умовах віддаленого навчання. Розробка навчально-методичного посібника, що включає інтерактивні та адаптовані для онлайн-формату методики, є необхідною для забезпечення якісного освітнього процесу. Це дозволить викладачам та студентам ефективно працювати з творчими стратегіями, що підтримують активну участь та розвиток креативності навіть у дистанційних умовах.

Таким чином, даний посібник не лише враховує сучасні тенденції у розвитку креативних навичок, а й відповідає на виклики, що виникають у зв'язку з необхідністю проведення навчальних занять онлайн, що робить його актуальним та затребуваним у сьогоднішній освітній системі.

Крім того, посібник сприяє розвитку самостійності студентів, що є критично важливим навиком в умовах онлайн-навчання. Виконуючи завдання, орієнтовані на інноваційний підхід та творче мислення, студенти набувають навичок самоорганізації, самодисципліни та відповідальності за власний

навчальний процес. Посібник містить інструкції та практичні вправи, які мотивують студентів до самостійного дослідження та пошуку рішень, що особливо важливо в умовах дистанційного навчання, де викладач не завжди може безпосередньо контролювати виконання завдань. Необхідно уточнити, що кількість вправ, які пропонуються у виданні дуже велика. Це зроблено навмисно. Мета такого підходу дати можливість «вибору» такого завдання для закріплення теми, яке справді буде студенту цікаве для виконання. Треба зазначити, що в виданні є також вправи підвищеної складності для студентів з високим рівнем актуалізації. Таким чином, запропоновані матеріали допомагають створити навчальне середовище, де студенти стають активними учасниками процесу засвоєння знань, розвивають власну креативність і готуються до вирішення реальних професійних завдань.

У першій частин навчально-методичного посібника «Пошуки розуміння творчості людиною» коротко представлено шлях розвитку філософської та психологічної наукової думки про творчість. Матеріали розробки спираються на пункти джерел наданих за списком [1-32] кваліфікаційної роботи з посиланнями та цитуванням. В першій частині розглядаються наступні запитання:

1. Історія вивчення питань творчості в науці, предтеча психології творчості;
2. Психологія творчості: становлення наукового підходу;
3. Проблема творчості в психології;
4. Фактори, що впливають на креативність;
5. Основні ідеї та концепції психології творчості;
6. Задатки, здібності, обдарованість як аспекти психологічних досліджень;
7. Творчі завдання для закріплення матеріалу після ознайомлення з частинною першою видання

Результати подано, зокрема, у зручній табличній формі, що дає змогу побачити хронологію змін наукових ідей більш системно. Також до тексту

навчально-методичного посібника додано додаткову інформацію, яка може слугувати якорями уваги під час прочитання та дозволе краще запам'ятати матеріал. Наприклад, надано історію Апеллеса і Зеуксида, подано інформацію про роль статистики в історії розвитку психології, розглянуто питання мотивації та ін.

Питання розвитку творчості

Перше питання вивчає причини появи людської діяльності на планеті Земля. Друге питання вивчає роль творчості в житті людини. Третє питання вивчає роль творчості в житті суспільства.

Тема дослідження творчості вивчає людину як істоту, що живе в світі, який є її середовищем. Людина є творчою істотою, яка створює нові ідеї, які змінюють світ. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

1.1. Історія вивчення питань творчості в науці, предметна психологія творчості

Тема творчості в контексті філософських поглядів починає бачити світ, від притаманності до розуму до творчості людини. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

Висвітлення діяльності в античних часах і до нашого часу

Історія Аристотеля і Зенона розповідає про творчість людини. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності. Творчість є основою людської діяльності.

1.2. Основні ідеї та компетенції психології творчості

Компетенції психології творчості можна представити досить велику кількість. Для спрощення зручним буде розглянути деякі з них у таблицій формі.

Компетенція	Представники/напрямки	Методи та інструменти, коментар
Асоціативна компетенція	Герман Ейбінгауз - один із перших дослідників асоціативної компетенції. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика безглуздих слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.
Асоціативні творчість	Александр Бейн - один із перших дослідників асоціативної компетенції. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.

Компетенція	Представники/напрямки	Методи та інструменти, коментар
Генеративна компетенція	Майк Верверкер - створює нові ідеї, які змінюють світ. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.
Плюра-інтегративна вміння	Людвиг Фрейд - розробив концепцію асоціативної компетенції. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.

Компетенція	Представники/напрямки	Методи та інструменти, коментар
Перспективна компетенція	Майк Верверкер - створює нові ідеї, які змінюють світ. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.
Перспективна компетенція	Майк Верверкер - створює нові ідеї, які змінюють світ. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.

Компетенція	Представники/напрямки	Методи та інструменти, коментар
Перспективна компетенція	Майк Верверкер - створює нові ідеї, які змінюють світ. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.
Перспективна компетенція	Майк Верверкер - створює нові ідеї, які змінюють світ. Він вивчав, як людина підтримує зв'язок між різними елементами інформації.	Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів. Методика асоціативних слів.

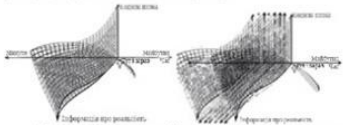
Рис. 2.1. Приклади зверстаних сторінок першої частини навчально-методичного посібника

Друга частина роботи «Самоспостереження та збір статистичних даних про себе» являє собою низку завдань з самодослідження своїх здібностей, збір статистичних даних про свої особливості та перевірка інформації за допомогою психологічних тестів. Матеріали цієї частини видання розроблялись спираючись на джерела списку, які надані у виданні для можливості роботи з першоджерелами.

«Практика роздумів щодо прогнозування та планування майбутнього»

ЧАСТИНА І (Одвіна минулого досвіду за рік до _____)

1. Час (минуле, теперішнє, майбутнє) у сприйнятті людини. Тут інформація важлива для розуміння своїх дій - необхідно зрозуміти, що ми, на жаль, живемо в минулому.

Треба зробити ремарку: Ця схема наочно представляє, що людина завжди працює з минулим: мозку потрібен час для опрацювання інформації, а потім час займає і її подальше усвідомлення, тобто мозок завжди зайнятий «уже колишнім».

Безумовно, це мозоку бути частини секунди, але ці навіть крихітні миті відправляють людину в минуле, тобто в те, що вже минуло і чого вже немає. Це означає також, що людина, працюючи з будь-якими даними (це може бути і дослідження історичного матеріалу, і бізнес-звіт, і жантовний роман, і кінофільм, і медичний репортаж тощо), завжди працює з моделлю певної історії, якоюсь історією, яка вже була: вона вже сталася і просто залишила свій інформаційний «слід» у вигляді якогось образу, слів, чисел. Гетьсвелький вишук «зупинився, мить» не може бути реалізовано на практиці, тому що вона ця мить вже минула до моменту її усвідомлення, а тим паче до моменту виконання фрази-судження.

Також важливо розуміти, що інформації безліч (це видно і зі схем) в навколишньому світі і вона нахалдається одна на одну. Її в повному обсязі може знати хіба що Творець. Для людини інформація завжди перебуває не в тотальному доступі: щось приховується, щось спотворюється, щось вигадкується, щось узагальнюється. Частина інформації в кожен момент часу втрачається для сприйняття людини безповоротно, а частина залишається у вигляді «слідів», але ті, своєю чергою, могли бути змінені й трансформовані під час

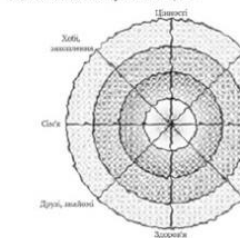
передачі, сприйняття та зберігання. «Слід» в будь-якому разі несуту якийсь відбиток автора, який створив цей «слід», і відбиток інтерпретатора, який сприйняв цей «слід».

Власне в рамках цього підходу і наступні операції: пошук своїх значущих слідів, а саме «ПРАКТИКА «ДП»».

1. Практика «ДП» передбачає, що людина на відривних (і бажано клейких) листочках напише по 7 карток за такими напрямками:

- **перемогти** (те, чого домоглася наполегливими діями)
- **подарувати** (те, що трапилось їй само собою)
- **пробувати** (те, що не вийшло, ну, або було виконано з помилками)

• **перспективні** (те, що з'явилося як мрія)
Чому по ?? Тому що 7 нот, 7 кольорів ве шкали соціального становлення розкладає (під Точки збирання інформації (візуалізації ми, в яких областях були всі ці «ДП»».

1) Індивідуальне планування на основі інформації про себе за минулий рік.
З огляду на все, що вдалося зібрати про себе за 20... рік, треба спробувати зробити прогнози на наступний 20... рік і виставити їм та надати чітку мету практикою «ДП»».

ЧАСТИНА ІІ (Власне планування на рік до _____)

1) Індивідуальне планування на основі інформації про себе за минулий рік.

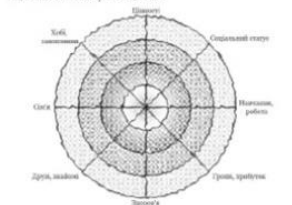
З огляду на все, що вдалося зібрати про себе за 20... рік, треба спробувати зробити прогнози на наступний 20... рік і виставити їм та надати чітку мету практикою «ДП»».

ПРАКТИКА «ДП»»

Практика «ДП» передбачає, що людина на відривних (і бажано клейких) листочках напише по 7 карток за такими напрямками:

- **потенціал**
- **пріоритет**

Точки збирання інформації (візуалізація) - відлітка карток, в яких областях були всі ці «ДП»».

Обов'язково треба зафіксувати проміжні результати та висновки:

до... Потенціал

до... Пріоритети

Висновки із зібраних даних можна і потрібно сформулювати негативні цілі на рік, а потім і завдання для досягнення цієї самої мети.

Треба напружитися і залучитися з токами проміжного самоконтролю.

Практика створення плану. Установки і внутрішня мотивація.

Загальна мета 20... року _____

термін	завдання	мотиваційні аспекти	коментар
01/01/20...	1		
	2		
31/12/20...	-8		

Психологічні тести для самоконтролю ви розширення меж розуміння своїх особливостей:

Тест на рівень самореалізації <https://online-testpad.com/ua/testview/1035442-test-na-riven-samorealizatsii>

Рівень емоційного інтелекту <https://online-testpad.com/ua/testview/224524-riven-emoციонного-intелекту>

Анкета «Якщо жартувати» <https://online-testpad.com/ua/testview/192546-anкета-yakortuvati>

Підприємство <https://online-testpad.com/ua/testview/148926-pidpriemstvo>

«Експрес-діагностика рівня самооцінки» <https://online-testpad.com/ua/testview/627904-ekspres-diyagnostika-rivenu-samoocinkiv>

Наскільки здоровий спосіб життя Ви ведете? <https://online-testpad.com/ua/testview/882009-nayaklyk-zdorovyj-sposib-zhittya-vi-vedete>

Стан емоційного інтелекту <https://online-testpad.com/ua/testview/1025428-stan-emoციонного-intелекту>

Який Ваш нахал до влади? <https://online-testpad.com/ua/testview/94483-yakij-nakhal-do-vlady>

Рис.2.2. Приклади зверстаних сторінок другої частини навчально-методичного посібника

Друга частина надає ґрунтовну інформацію щодо ведення щоденника, а також надає інструкцію ведення щоденника самоспостережень. Щодо аналізу роботи з щоденником біла проведена апробація, і результати були досить цікаві. Так, надаються 4 шаблона потенційного щоденника і після завершення 40 днів роботи з щоденником за шаблонами від викладача (надаються у додатках видання), студенти аналізували свій досвід і на основі отриманих висновків розробляли власну, унікальну форму щоденника. Такий щоденник враховував специфічні потреби кожного студента та найкраще відповідав функціоналу, необхідному для їхнього особистісного та професійного розвитку. Цей процес не тільки сприяв кращому розумінню власних професійних та особистісних потреб, але й стимулював студентів до активного та цілеспрямованого самовдосконалення.

Процес розробки п'ятого варіанту щоденника студентами на основі накопиченого матеріалу з попередніх чотирьох ітерацій включав кілька ключових етапів:

Збір та аналіз накопиченого матеріалу: Студенти починали з перегляду всіх записів з попередніх варіантів щоденників. Це допомагало їм ідентифікувати ключові теми, проблеми, ідеї та переживання, які були найбільш значущими або повторюваними протягом попередньої практики. Особлива увага приділялася аспектам, що вимагали додаткової уваги або були особливо корисними для професійного чи особистісного розвитку.

Визначення цілей для нового щоденника: На основі аналізу студенти формулювали конкретні цілі для свого нового щоденника. Це могли бути цілі для покращення певних навичок, більш глибокого саморозуміння, кращого планування та організації своїх медіа-проектів, або для розвитку міжособистісних взаємодій.

Структуризація щоденника: Виходячи з визначених цілей, студенти розробляли структуру свого щоденника. Вони вирішували, які розділи будуть включені, яким чином вони будуть організовані, які запитання або завдання будуть ставитися щодня, а також які методи самооцінки будуть використовуватися для відстеження прогресу.

Дизайн і формат: Важливою частиною процесу було визначення дизайну та формату щоденника. Студенти могли обрати традиційний паперовий формат або цифрову версію, в залежності від особистих переваг. Важливо було забезпечити, що щоденник був зручним для щоденного використання та сприяв регулярному запису.

Імплементація та регулярний огляд: Після розробки щоденника студенти починали його використовувати. Вони регулярно переглядали свої записи, оцінювали ефективність щоденника та вносили необхідні корективи в структуру або зміст, щоб краще відповідати своїм потребам і досягати поставлених цілей.

Цей процес дозволяв студентам не тільки систематизувати власний досвід та вивести своє навчання на новий рівень, але й надавав потужний інструмент для особистісного зростання та професійного розвитку.

Окрім цього було чітко презентовано, що кожен студент розробив свою унікальну форму щоденника, враховуючи саме свої потреби та оцінюючи дуже індивідуально той досвід, який було отримано під час 40-денної роботи з шаблонами. Варто зауважити, що роботу зі щоденником (але за іншими алгоритмами) авторка кваліфікаційної роботи проводила і у 2020 році. Найчастіше вживаним словом у фінальній оцінювальній роботі студентом був вислів: «я ніколи не думав, що я... ». Треба додати, що ще раніше авторка кваліфікаційного проекту також робила польові дослідження з групами бакалаврів першого року навчання спеціальності міжнародне право і пропонувала ведення особистого щоденника, то результати були схожі: через щоденник и роботу з інформацією про себе людина стикалась з формою відкриття, студенти були вражені, що вини саме такі.

За період спостережень студентами було продемонстровано наступне покращення розуміння деяких важливих властивостей своєї особистості. Результати надані в таблиці.

Табл. 2.1.

Таблиця з розвитку та вдосконаленню компетенцій студентів

Компетенція	Сутність
<i>Вдосконалення навичок саморефлексії</i>	Завдяки 40 дням ведення щоденника, студенти медіа-спеціальностей могли значно покращити свої навички самоаналізу та саморефлексії. Це, в свою чергу, допомагає їм краще розуміти свої професійні інтереси та потреби
<i>Розвиток індивідуалізованого підходу</i>	Процес адаптації щоденника згідно з особистими вподобаннями і потребами студента дозволяє створити унікальний інструмент, який максимально відповідає його потребам у самовираженні та плануванні
<i>Зміцнення академічних та професійних навичок</i>	Систематичне ведення щоденника протягом визначеного періоду сприяло не лише особистісному розвитку, але й академічному прогресу, зокрема в області критичного мислення та академічного письма
<i>Аналіз ефективності власної діяльності</i>	Студенти отримали можливість аналізувати свою діяльність та визначати, які методи роботи є найефективнішими для їх освітнього та професійного розвитку
<i>Підвищення</i>	Ведення щоденника допомогло студентам визначити власні

<i>мотивації</i>	цілі та амбіції, що, у свою чергу, сприяло підвищенню мотивації до навчання та професійного зростання
<i>Розвиток креативності</i>	Процес дизайну власного щоденника стимулював креативне мислення студентів, що є важливим аспектом в медіа-спеціальностях, де новаторство та оригінальність мають велике значення

Ці заключення підкреслюють цінність ітераційного підходу до навчальних методів, таких як опитування та ведення щоденника, що допомагає студентам розвивати необхідні навички для успішної академічної та професійної кар'єри.

Також в цієї частини надаються власні розробки авторки під назвою «4П» (збір матеріалу про себе) та «2П» (планування майбутнього). Окрім цього, надаються психологічні тести для самоперевірки. Також надана інформація щодо прокрастинації та її подолання, представлені альтернативні точки зору на прокрастинацію.

У другій частини наведені завдання для практичного закріплення матеріалу на «вибір». Таким чином студент може обирати завдання до душі, що передбачає його особисту зацікавленість із потенціалом ретельнішого виконання завдання.

Третя частина видання представляє методи та засоби розвитку креативності (брейнштормінг (мозковий штурм в варіаціях), метод шести капелюхів Едварда де Боно, метод інверсії, метод фокальних об'єктів, метод евристичних прийомів (TRIZ), а саме рішення проблеми через матрицю можливостей та матрицю протиріч, методи асоціативного пошуку, MindMapping, SCAMPER та інші). До кожної методики наведені практичні завдання в обсязі, що дає змогу виконувати завдання за своїм вибором. Плюс пропонуються низки нудних завдання на розвиток креативного мислення.

оцінювати альтернативи та обирати оптимальні варіанти дій. Вони включають роботу з реальними кейсами, створення стратегічних планів для різних ситуацій, мозкові штурми та розробку інноваційних пропозицій для вирішення конкретних проблем.

Четверта частина також передбачає вправи, що сприяють інтеграції різних стратегій у єдиний комплексний підхід. Наприклад, студенти навчаються комбінувати індивідуальні та бізнес-стратегії для досягнення особистісних і професійних цілей або поєднувати інноваційні та традиційні підходи для підвищення ефективності рішень.

Таким чином, четверта частина видання не лише дає теоретичне уявлення про стратегії, але й надає інструменти та методи для їх розробки й реалізації, що дозволяє студентам розвивати власні творчі підходи та практичні навички у

Діаграма спорідненості за словом «стратегія»

У рамках цього дослідження було проаналізовано понад 112 визначень слова «стратегія». Так, було взято визначення з різних наук (військова справа, бізнес, психологія та ін.). У межах дослідження визначень поняття «стратегія» ми застосували підхід, відомий як діаграма спорідненості, що дає змогу сформулювати смислові категорії всередині дослідницького поля.

Принцип діаграми спорідненості **Матеріал діаграми спорідненості**

Як результат, отримали шкалу вибірку узагальнених смислових категорій за словом «стратегія»:

- Перша група:** дії, що приводять до мети (цілі) - 44 визначення;
- Друга група:** концептуальний план - 22 визначення;
- Третя група:** і наука, і мистецтво - 20 визначень;
- Четверта група:** щось незвичне, невловиме - 14 визначень;
- П'ята група:** принципи (орієнтири) - 12 визначень.

Цей вибір смислових категорій дає змогу іншак поглянути на стратегічні процеси, які відбуваються у світі. Також дані дають змогу перейти на новий рівень діаграми спорідненості та зробити нові утворювання даних за збістом.

Перша група: дії, що приводять до мети (цілі) - 44 визначення	Концептуальна діяльність, що ґрунтується на принципах і веде до досягнення мети
Друга група: концептуальний план - 22 визначення	
Третя група: і наука, і мистецтво - 20 визначень	Малозрозуміла і складна мета або діяльність, спрямована на на досягнення мети
Четверта група: щось незвичне, невловиме - 14 визначень	
Задаване визначення: Стратегія - це концептуальна, складна та малозрозуміла ментальна діяльність, яка базується на принципах і спрямована на досягнення певної мети	

Автор цитати	Цитата про стратегію	Табл.9.
Лао-цзи (китайський філософ)	Стратегія - це мистецтво знати, коли діяти, а коли чекати	
Сунь Цзи (китайський воєначальник, автор «Мистецтва війни»)	Стратегія без тактики - це найповільніший шлях до перемоги. Тактика без стратегії - це шум перед поразкою	
Карл фон Клаузевіц (німецький генерал і військовий теоретик)	Стратегія - це використання битви для досягнення цілей війни	
Наполеон Бонапарт (французький військовий та політичний лідер)	Стратегія - це мистецтво використання часу і простору. Простір ми можемо відновити, але час - ніколи	
Уінстон Черчилль (прем'єр-міністр Великої Британії)	Хороша стратегія важливіша за будь-який план і ніг	
Майкл Портер (професор і армвартський школи бізнесу, експерт зі стратегії)	Стратегія - це вибір важк.	
Пітер Друкер (гуру менеджменту)	Ефективне виби.	
Джон Кеннеді (35-й президент США)	Стратегія - це реал.	
Джек Уелч (колишній генеральний директор General Electric)	Стратегія - це виби.	
Генрі Мінцберг (канадський професор менеджменту, автор теорії стратегічного планування)	Стратегія - це ориє. крок а.	
Лі Якока (американський автопромисловець, генеральний директор Chrysler)	Стратегія - це кони до у.	
Енді Гровс (співзасновник Intel)	Стратегія - це виги. гнуч.	
Завдання: Проаналізувати та підготувати своє визначення		

Інновації - це не просто будь-яке нововведення, а так, що кардинально покращує процес чи продукт, роблячи їх ефективнішими та конкурентоспроможнішими. Ключова характеристика інновації полягає в її практичній цінності та економічній вигоді. Вони не просто додають щось нове, а приносять реальні зміни, які мають організаційне значення: підвищують прибуток, поліпшують якість роботи та вийти на новий рівень в умовах ринку. Інновації мають змогу впливати в кризових ситуаціях, підвищують свою продуктивність і збільшують користь товарию або послугі, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність.

За сферою застосування

Матеріально-технічні: пов'язані з удосконаленням технологій, обладнання та матеріалів.

Інформаційні: створюють нові способи обробки та передачі даних.

Соціальні: спрямовані на поліпшення соціальних умов і взаємодію між людьми.

Економічні: створюють нові способи організації бізнесу та управління організаційною структурою.

Правові: створюють нові правові норми і стандарти.

Незагнані: спрямовані на поліпшення освітніх процесів і методів.

За сферою впливу

Довосяжні: впливають на великі процеси, не виходячи їх, а покращуючи або додаючи нові елементи.

Пі, що зачіпають: повністю змінюють стару технологію або процес, приносячи нову якість і ефективність.

Провинні: інновації, які можуть змінити світову економіку, але не трансформувати життя суспільства в цілому (наприклад, винахід інтернету).

За масштабом

Світове масштабу: інновації, які впливають на глобальний рівень.

Нові в країні: інновації, які вперше впроваджуються в конкретній країні.

Нові в галузі: інновації, які застосовуються вперше в певній галузі або ринку.

Нові для організації: інновації, які є новими для конкретної компанії, але можуть бути вже застосованими в інших організаціях.

В теорії розв'язання виважених задач (ТРИЗ) Генріх Альтшуллер виважує «ідеальність» в одних із центральних. Формула ідеальності визначає, як можна створити продукт, який відповідає всім вимогам, не втрачаючи своїх функцій і без негативних наслідків. Формула виглядає так:

$$I = \frac{F}{S + H}$$

де: I - ідеальність; F - функція; S - шкідливі наслідки; H - витрати.

Корисна функція - це те, що система робить для виконання своєї основної задачі (роботи користі дії, які виконує система).

Шкідливі наслідки - це негативні ефекти або побічні явища, що виникають під час роботи системи.

Витрати - це ресурси, які система споживає для виконання своєї функції (гроші, енергія, час, матеріали тощо).

Розв'язання формули ідеальності

Формула показує, що ідеальність системи зростає, якщо:

- Підвищуються корисні ефекти від її роботи.
- Зменшуються негативні ефекти або побічні явища.
- Зменшуються витрати ресурсів.

Інноваційні формули

З точки зору ТРИЗ, ідеальна система - це така, яка забезпечує максимальну користь, не має шкідливих наслідків, не втрачає витрат ресурсів.

Ідеальність виважується організаційно, до якого потрібно прийти. Виважування задачі організації спрямовані на те, щоб збільшити значення ідеальності системи шляхом збільшення корисного ефекту, зменшення або усунування шкідливих факторів, оптимізації витрат ресурсів.

Зменшення витрат ресурсів

При розв'язанні задач за ТРИЗ винахідники намагаються покращити систему, підвищуючи її ідеальність. Це досягається через усунування витрат, оптимізацію конструкції або процесу, а також мінімізацію витрат ресурсів.

Варіанти зміни ідеальності:

$$I = F / (S + H)$$

$I_1 = F_1 / (S_1 + H_1)$ - покращення

$I_2 = F_2 / (S_2 + H_2)$ - покращення за рахунок зменшення витрат

$I_3 = F_3 / (S_3 + H_3)$ - покращення за рахунок зменшення витрат

$I_4 = F_4 / (S_4 + H_4)$ - покращення за рахунок зменшення витрат

$I_5 = F_5 / (S_5 + H_5)$ - покращення за рахунок зменшення витрат

вирішенні складних завдань.

Рис. 2.4. Приклади зверстаних сторінок четвертої частини навчально-методичного посібника

Матеріали цієї частини видання розроблялись спираючись на джерела списку видання, вони надані для можливості подальшої роботи студентів з першоджерелами.

2.2. Апробація результатів

Створення навчально-методичного посібника «Творчі стратегії інноваційного пошуку. Креативні стратегії інформаційної діяльності» пройшло всебічну апробацію.

Так, протягом 2024 року проводились спостереження та тестування окремих матеріалів у групах студентів магістратури (ФСЗМК, ДНУ імені Олеся Гончара). Виявлено досить високий рівень залучення студентів у виконання практичних завдань.

Спостереження та щоденники саморефлексії показали ефективність індивідуального підходу до розвитку творчих здібностей.

За результатами анкетування зрозуміло, що опитувальник, розроблений для виявлення рівня креативності, виявив, що 64,4% респондентів потребують подальшого розвитку творчих здібностей, що підтверджує актуальність посібника.

Результати досліджень свідчать про важливість індивідуального налаштування навчальних методів і необхідність на сучасному етапі розвитку освітянських програм надавати можливості вибору завдань. Використання щоденників самоспостереження дозволило студентам краще розуміти власні сильні сторони, подолати прокрастинацію та розвивати навички рефлексії. Завдання, включені до посібника, сприяють розвитку як академічних, так і прикладних навичок, необхідних для професійного зростання.

Посібник отримав позитивні рецензії від провідних фахівців у галузі психології, державного управління та соціальних комунікацій.

Навчально-методична рада факультету підтвердила відповідність матеріалів освітнім стандартам і програмам курсів.

Матеріали посібника лягли в основу кількох наукових статей, присвячених проблемам творчості, інноваційного мислення та профілактики професійного вигорання.

Посібник інтегрує міждисциплінарні підходи і може бути корисним для студентів різних спеціальностей: психології, соціальних комунікацій, держуправлінці, менеджменту та інших.

Навчально-методичний посібник є ефективним інструментом для розвитку креативності та інноваційного мислення, що відповідає сучасним викликам освітнього процесу. Його апробація в першому семестрі 2024 року у групі ЗК-24 (ФСЗМК, ДНУ імені Олеся Гончара) довела практичну значущість матеріалів і їхню здатність формувати у студентів навички, необхідні для успішної професійної діяльності в динамічному світі.

Розміщення навчально-методичного посібника на науково-методичних ресурсах зроблено на наступних платформах:

Сторінка науково-методичних праць факультету систем і засобів масової комунікації (<https://fszmk.dnu.dp.ua/metod.html>) .

Міжнародна платформа ResearchGate
https://www.researchgate.net/publication/385908134_Tvorci_strategii_innovacijnoi_dialnosti.

Такий підхід забезпечує наступні переваги:

Доступність для широкої аудиторії. Розміщення на цих ресурсах дозволяє студентам, викладачам і дослідникам мати зручний доступ до матеріалів посібника в електронному вигляді. Це особливо важливо для організації дистанційного навчання та самостійної роботи.

Міжнародне визнання. Публікація на платформі ResearchGate відкриває можливості для міжнародної наукової співпраці, підвищує видимість роботи серед дослідників із різних країн і створює умови для обміну досвідом у сфері розвитку креативності.

Збільшення цитованості. Відкрита публікація матеріалів посібника сприяє його популяризації серед наукової спільноти, що може призвести до

зростання цитованості в інших дослідженнях, які стосуються розвитку творчості та інноваційного мислення.

Зручність використання. Електронний доступ дозволяє зберігати та використовувати матеріали на будь-яких пристроях, що сприяє інтеграції посібника у сучасний навчальний процес.

Зворотний зв'язок. Платформи надають можливість залишати коментарі, відгуки та пропозиції щодо удосконалення посібника. Це дозволяє розробникам враховувати зауваження та розвивати посібник відповідно до потреб аудиторії.

Популяризація факультету. Розміщення на сторінці науково-методичних праць факультету сприяє підвищенню його репутації, демонструючи якісний підхід до створення навчальних матеріалів.

Інтеграція в освітній процес. Онлайн-доступ до посібника дозволяє викладачам легко інтегрувати його в навчальні курси, забезпечуючи актуальні матеріали для занять, практичних робіт і дослідницьких проєктів.

Сприяння професійному розвитку студентів. Студенти мають можливість постійно звертатися до матеріалів для розвитку своїх творчих здібностей, рефлексії та створення інноваційних стратегій.

Таким чином, розміщення посібника на цих платформах значно розширює його вплив, робить його доступним для більшої кількості користувачів і підвищує його цінність як інструменту для навчання та досліджень.

Для самоперевірки авторка проєкту пройшла курс у листопаді 2024 року на платформі Coursera «Дизайн-мислення в інноваційній діяльності», які показав схожість підходів міжнародних курсів та курсів, запропонованих для українських вишів, до розвитку творчих здібностей людини та пошуку інноваційних рішень.

ВИСНОВКИ

1. Реалізація магістерського проєкту з розробки навчально-методичного посібника є важливим внеском у вдосконалення сучасного освітнього процесу, спрямованого на розвиток креативного мислення, інноваційних здібностей та практичних навичок студентів. У проєкті поєднано інноваційні методики навчання, теоретичні матеріали та практичні завдання, адаптовані до умов як традиційного, так і дистанційного навчання. Цей посібник є актуальним інструментом для підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних відповідати на виклики сучасного професійного середовища.

2. В умовах швидкого технологічного прогресу та глобалізації особливої важливості набуває здатність фахівців адаптуватися до нових умов, ініціювати зміни та пропонувати нестандартні рішення. Посібник орієнтований на формування таких навичок через використання сучасних освітніх підходів. Особливий акцент зроблено на розвитку креативного мислення та інноваційного підходу, що є надзвичайно важливими для студентів різних спеціальностей.

3. Реалізація проєкту також враховує сучасні виклики дистанційного навчання. Розробка посібника з інтерактивними методиками, адаптованими до онлайн-формату, дозволяє ефективно підтримувати залученість студентів і сприяти їх творчому розвитку, навіть за умов віддаленого навчання. Включення методик, що стимулюють самостійність, самоорганізацію та самодисципліну, робить посібник особливо корисним для формування навичок, необхідних у сучасному освітньому та професійному середовищі.

4. Навчально-методичний посібник побудований на логічній послідовності матеріалу, що охоплює ключові аспекти творчості та креативності, від теоретичного вивчення до практичної реалізації.

– Перша частина охоплює історію філософської та психологічної думки про творчість, ключові концепції та ідеї, фактори, що впливають на креативність, а також аспекти задатків, здібностей та обдарованості. Завдання

для закріплення матеріалу дозволяють студентам критично оцінити отримані знання та пов'язати їх із власним досвідом.

– Друга частина містить завдання з самоспостереження, ведення щоденників, аналізу індивідуальних особливостей та використання психологічних тестів. Особливу увагу приділено індивідуалізації підходів, що сприяє розробці унікальних інструментів для саморозвитку.

– Третя частина надає методи та засоби розвитку креативності, такі як мозковий штурм, метод шести капелюхів, SCAMPER, TRIZ та інші. Практичні завдання дають змогу студентам вибирати ті методики, які найбільше відповідають їхнім інтересам і навчальним цілям.

– Четверта частина присвячена розробці стратегій, зокрема індивідуальних, інноваційних та бізнес-стратегій. Діаграми спорідненості, завдання з реальними кейсами та вправи на створення стратегічних планів сприяють формуванню вмінь адаптуватися до змін і приймати зважені рішення.

5. Проєкт демонструє інноваційний підхід до викладання через інтеграцію міждисциплінарних знань із психології, філософії, бізнесу та мистецтва. Використання практичних вправ і завдань, адаптованих до онлайн-освіти, сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу. Інтерактивні елементи, такі як індивідуалізовані щоденники та вибірккові завдання, дозволяють студентам стати активними учасниками навчального процесу, розвивати власну креативність і самостійність.

6. Реалізація посібника та його застосування дала змогу отримати низку результатів:

– Покращення навичок саморефлексії, самоаналізу та критичного мислення у студентів.

– Розвиток навичок самостійної роботи та індивідуального планування.

– Формування у студентів стійкої мотивації до навчання та професійного зростання.

– Підвищення здатності студентів працювати з інноваційними підходами та застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях.

7. Апробація надала наступні результати:

– Тестування матеріалів серед студентів магістратури показало високий рівень залученості та ефективність індивідуалізованого підходу.

– Опитування підтвердили необхідність подальшого розвитку творчих здібностей у більшості студентів (64,4%).

– Використання щоденників самоспостереження дозволило студентам краще розуміти свої сильні сторони, розвивати рефлексивні навички та долати прокрастинацію.

– Матеріали посібника отримали схвальні відгуки експертів і позитивну оцінку навчально-методичної ради факультету.

8. Інтерактивний і практичний характер посібника робить його універсальним інструментом для студентів різних спеціальностей, а розроблений навчально-методичний посібник є сучасним інструментом, який відповідає запитам сучасної освіти та ринку праці. Його адаптація до умов онлайн-освіти дозволяє підтримувати високу якість навчального процесу та сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців.

9. Проект є вагомим внеском у розвиток методик викладання та створення навчального середовища, що сприяє активному залученню студентів, розвитку їх креативності та професійної готовності до вирішення реальних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Platon, L'etat ou la république (collection "classiques garnier"), P.: Garnier
2. La Poétique d'Aristote: Traduite en François, Avec des Remarques (Classic Reprint), P.: Forgotten Books, 2020
3. Locke J., Essai philosophique concernant l'entendement humain, https://www.academia.edu/105814293/John_Locke_essai_sur_lentendement_humain
4. Nietzsche F., Ainsi parlait Zarathoustra, 2019, ISBN 3903352179
5. Дерріда Ж., Письмо та відмінності, К.: Видавництво Соломії Павличко, ОСНОВИ, 2004.
6. Дерріда Ж., Позіції, К.:1994.
7. Бодрійяр Ж., Символічний обмін і смерть / Автор: Бодрійяр Ж., Видавництво: РІПОЛ Класік, Серія: Фігури Філософії, ISBN: 978-5-386-13989-6
8. Ebbinghaus, H. (1908). Psychology: An elementary text-book (Max Meyer, Trans. & Ed.). Boston: Heath.
9. Simonton, D. K. (1979). Multiple discovery and invention: Zeitgeist, genius, or chance? Journal of Personality and Social Psychology, 37, 1603-1616.
10. Reynolds, J. (1966). Discourses on art. New York: Collier. (Original work published 1769-90).
11. Фройд, З. Поет і фантазія / Зигмунд Фройд ; пер. з нім. , <https://findbook.in.ua/books/vstup-do-psikhoanalizu>
12. Jung, K. G. Poète et fantaisie / Carl Gustav Jung ; traduit de l'allemand. - В: Revue française de psychosomatique, 2014. — №46. — С. 131-140. <https://isidore.science/document/10670/1.4w2ugk>
13. Heidegger M., Der Ursprung des Kunstwerkes, <https://archive.org/details/holzwege0000heid>
14. Wallas G. , "The Art of Thought" (1926), <https://archive.org/details/theartofthought>
15. Gordon W. J.J., Synectics: The Development of Creative Capacity, Harper & Brothers Publishers, 1961.
16. Maslow, A. H. Motivation and Personality. Harper & Row, 1954.
17. Skinner, B. F. , The Technology of Teaching. Appleton-Century-Crofts, 1968.
18. Sternberg, R. J., et Lubart, T. E.. Defying the Crowd: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity. Free Press, 1995.
19. Costa, P. T., and McCrae, R. R. Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) Professional Manual. Psychological Assessment Resources, 1992.
20. Desi, E. L., Ryan, R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. Plenum, 1985.

21. Feist, G. J. "The Influence of Personality on Artistic and Scientific Creativity." *Handbook of Creativity*, edited by R. J. Sternberg, Cambridge University Press, 1999, pp. 273-296.
22. Desi, E. L., and Ryan, R. M. *Self-Determination and Intrinsic Motivation in Human Behavior*. Springer, 1985.
23. Csikszentmihaii, M. *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. Harper & Row, 1990.
24. Csikszentmihaii, M. *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. HarperCollins, 1996.
25. Amabile, T. M., *Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity*. Westview Press, 1996.
26. Nordström, K., & Ridderstråle, J. (2007). *Funky Business Forever: How to Enjoy Capitalism*. Financial Times Prentice Hall.
27. Perls, F. *Séminaires Gestalt. La Gestalt-thérapie au sens propre*. Éditions L'Arche, 1975.
28. Микитюк С. О. Гергель Є. Л. Креативність: теорія та діагностика.// Практична психологія – навчально-виховному процесу: Навч. пос. / За ред. В. В. Шпалінського. 2000. С. 147-187.
29. Гергель Є., Великодна М., "Достатньо хороша" психоаналітична спільнота очима українських практиків: результати опитування// *Life and death of psychoanalytic societies: lessons from history and new prospects for unions*, 2021.
30. Smith, S. M., Ward, T. B., & Finke, R. A. (Eds.). (1995). *The creative cognition approach*. Cambridge, MA: MIT Press.
31. Finke, R. A., Ward, T. B., & Smith, S. M. (1992). *Creative cognition: Theory, research, applications*. Cambridge, MA: MIT Press.
32. Цуканова Ю. Б. Психологічні особливості сприймання зорових ілюзій в залежності від власної одиниці часу.- Дисертація канд. психол. наук: 19.00.01, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - О., 2013.- 180 с.
33. Ericsson, K. A. (Ed.). (1996). *The road to expert performance: Empirical evidence from the arts and sciences, sports, and games*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
34. Peyregne A., *Petites histoires de la grande musique*, P.: Desclee de brower, 2023.
35. Ramachandran, V. S. (2011). *The brain tells us what makes us human*. W. W. Norton & Company.
36. Jacobs, C. H. S. (2009). *Neuromanagement: Why Stick and Carrot Motivation Doesn't Work*. Portfolio Publishers.
37. Lambert, K. (2018). *The Neurobiology of Common Sense: Rules for Surviving and Thriving in a World Full of Uncertainties*. Lambert.
38. Syed, M. (2015). *The Black Box Principle: How to Turn Failure into Success and Reduce the Risk of Irreparable Mistakes*. John Murray.
39. Berns, G. (2008). *Iconoclast*. Harvard Business Press.

40. Johansson, F. (2004). *The Medici Effect: The Emergence of Innovation at the Intersection of Ideas, Concepts, and Cultures*. Harvard Business School Press.
41. Ivanova S., Creative techniques as a tool to prevent professional burnout, p. 226-229, Retrieved from: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2024/04/ACTUAL-SCIENTIFIC-IDEAS-OF-THE-DEVELOPMENT-OF-THE-LATEST-TECHNOLOGIES.pdf>
42. Amabile, T. M. (1983). *The social psychology of creativity*. Springer-Verlag.
43. Barrick, M. R., & Mount, M. K. (1991). The Big Five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26.
44. Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.
45. McCrae, R. R., & Costa, P. T., Jr. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.
46. Runco, M. A. (2004). Creativity. *Annual Review of Psychology*, 55(1), 657-687.
47. Torrance, E. P. (1974). *The Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-technical manual*. Personnel Press.
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *Journal of Consulting Psychology*, 24(4), 349-354.
48. Edwards, A. L. (1957). *The social desirability variable in personality assessment and research*. Dryden Press.
49. Furnham, A. (1986). Response bias, social desirability and dissimulation. *Personality and Individual Differences*, 7(3), 385-400.
50. Paulhus, D. L. (1991). Measurement and control of response bias. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of personality and social psychological attitudes* (pp. 17-59). Academic Press.
51. Paulhus, D. L. (2002). Socially desirable responding: The evolution of a construct. In H. I. Braun, D. N. Jackson, & D. E. Wiley (Eds.), *The role of constructs in psychological and educational measurement* (pp. 49-69). Lawrence Erlbaum Associates.
52. Rosenfeld, P., Booth-Kewley, S., Edwards, J. E., & Thomas, M. D. (1996). Responses to items with positive or negative social desirability values. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 415-419.
53. Smith, G. T., McCarthy, D. M., & Anderson, K. G. (2000). On the sins of short-form development. *Psychological Assessment*, 12(1), 102-111.
54. Wiggins, J. S. (1962). Social desirability and self-reports. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 65(3), 207-215.
55. Kaufman, J. C., & Sternberg, R. J. (Eds.). (2010). *The Cambridge handbook of creativity*. Cambridge University Press.
56. Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The standard definition of creativity. *Creativity Research Journal*, 24(1), 92-96.

57. Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. (1995). *Defying the crowd: Cultivating creativity in a culture of conformity*. Free Press.
58. Ward, T. B., Smith, S. M., & Vaid, J. (Eds.). (1997). *Creative thought: An investigation of conceptual structures and processes*. American Psychological Association.
59. Weisberg, R. W. (2006). *Creativity: Understanding innovation in problem solving, science, invention, and the arts*. John Wiley & Sons.

Витяг з протоколу № 4

Засідання Вченої ради факультету систем і засобів масової комунікації
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
від 5 листопада 2024 р.

ПРИСУТНІ: 19

ВІДСУТНІ: 0.

СЛУХАЛИ: деканесу ФСЗМК Оксану Кирилову про рекомендацію до
друку навчальних посібників:

1. Навчально-практичний посібник з навчальної дисципліни «Творчі стратегії інноваційного пошуку» укладач Іванова С.А.
2. Навчально-практичний посібник з навчальної дисципліни «Креативні стратегії інформаційної діяльності» укладач Іванова С.А.

УХВАЛИЛИ: Затвердити рекомендацію до друку навчально-практичних
посібників.

Голова вченої ради

Оксана КИРИЛОВА

Секретар

Андрій ГУССЕВ

Посилання на повний текст засідання:

<https://fszmk.dnu.dp.ua/uploads/files/%D0%92%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0%2C%20%D0%91%D0%97%D0%AF%D0%92%D0%9E%2C%20%D0%9D%D0%9C%D0%A0/%D0%92%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0/2024-2025/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%E2%84%964.pdf>

Протокол аналізу звіту подібності видання «Творчі стратегії інноваційного пошуку. Креативні стратегії інформаційної діяльності»

(для затвердження Вченою радою факультету систем і засобів масової комунікації)

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Іванова С.А.

Співавтор: -

Назва: Творчі стратегії інноваційного пошуку

Науковий керівник: Гергель Євгеній Леонідович

Підрозділ: Факультет систем і засобів масової комунікації

Коефіцієнт подібності 1:3.9%

Коефіцієнт подібності 2:0.6%

Мікропробіли: 75

Заміна букв: 5

Інтервали: 0

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2024-11-15 16:02:35.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

2024-11-16

Дата

Оксана Вікторівна Кирилова
експерт

Статті надруковані авторкою кваліфікаційної роботи

Стаття 1

PSYCHOLOGY		
49.	Ivanova S. CREATIVE TECHNIQUES AS A TOOL TO PREVENT PROFESSIONAL BURNOUT	226

PSYCHOLOGY
ACTUAL SCIENTIFIC IDEAS OF THE DEVELOPMENT OF THE LATEST TECHNOLOGIES

**CREATIVE TECHNIQUES AS A TOOL TO PREVENT
PROFESSIONAL BURNOUT**

Ivanova Svitlana,
PhD in Psychology,
Associate Professor of the Department of Advertising and
Public Relations,
O. Honchar Dnipro National University

Professional burnout has become especially relevant today. There are multiple reasons that provoke such aggravation. These are accelerated pace of work, remote form of work, high expectations of the employee, and changes in the nature of work: its high technologies and dynamism. The people's environment itself is so changeable that a person is in permanent stress of 'life transformation'.

The topic of professional burnout is developed in psychological literature well enough. It is worth considering the scientific works on investigation of the history of the burnout concept development [8], studies of general trends in burnout [10], development of the concepts of burnout process coherence and work engagement [6], research of models that promote or prevent burnout [1, 12]. This topic has been and still is of genuine interest to researchers and applied psychologists.

Creative techniques can be a powerful tool to prevent professional burnout. There are quite a few techniques [3, 7, 9, 11] that can help to cope with professional burnout. The most widespread technique can be considered the so-called internal unloading. The essence of the technique is to perform various practices, such as drawing, writing, music, etc., which can help to cope with professional burnout. It is the break from work tasks that can serve as a way of internal unloading and relaxation. Curiously, for example, Julia Cameron [2] describes the daily practice of 'morning pages', which involves writing three pages in a 'stream-of-consciousness' style every morning. The experience of coaching those who perform this practice shows high effectiveness in counteracting burnout, as well as effectiveness in developing creativity itself. Cameron's workshops are based on psychological aspects, motivational techniques, and provide practical advice on how to counteract burnout as well as tools for creative expression and success in the arts and other fields.

Creative methods can significantly help in shaping new perspectives in the work environment and introducing fresh approaches to solving professional problems. For example, brainstorming allows employees to pool their ideas and thoughts in order to find new solutions. During this process, participants freely share their opinions, which helps to create unexpected ways and strategies to solve problems, as well as foster a sense of community and co-operation among colleagues. Moreover, creating mind maps, or mind mapping, allows employees to visualize the correlations between different aspects of a project or problem, making it easier to understand tasks and break them down into smaller components. It also helps identify what steps are needed to achieve goals, and stimulates creativity by allowing employees to find associations and

226

Стаття 2

ТВОРЧИСТЬ: РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ надійшла до редакції, публікація 02.12. 2024:

XIV Міжнародна науково-практична конференція «Current problems of mankind and ways to solve them», 02-04 грудня 2024 р., Мюнхен, Німеччина
Серція Психологія

